

Szerkesztési iroda
Sepsi-Szentgyörgyön
a ref. kollegium épületé-
ben, hová
lap szellemi részét illető
ajánlások küldendők.

Kiadó hivatal:
POLLÁK MÓR
könyvnyomdája és könyv-
kereskedése,
hová a hirdetések és
előfizetési pénzek
bérmentesen intézendők.

NEMERE.

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági lap.

A „Háromszéki háziipar-egylet” és a „sepsi-szentgyörgyi önkéntes tűzoltó-egylet” hivatalos közlönye.

Megjelenik ezen lap heten
kint kétszer:
osztatokön és vasárnap.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTEK
Helyben házhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve
Egész évre . . . 6 ft — kr.
Fél évre . . . 3 ft — kr.
Negyedévre . . . 1 ft 50 kr.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit-sorért, vagy
annak helyéért 6 kr.
Bélyegdíj külön 30 kr.
Nyitlatter sora 15 kr.

A legujabb taktika.

Kifogyott a tisztelt ellenzék Boszniából, okkupációból, vége van a Várad processusnak, hallgat a Zichy-Asbóth krónika, az újságíróknak thema kell, az ellenzéknek skandalum. Ha nincs, keres és ha keres, talál is hamar. A politikai életnek sokféle változatosságai vannak, csak keresztül kell nézni a prismán és legott lát szem nem látta dolgokat, hall föl nem hallott csodálatos hangokat.

Az „Egyetértés” ma közbeszéd tárgya Budapesten. Nem azért, mintha megérdemelné, hogy beszéljenek róla, hanem azért, mivel ismét rajta csipték egy akkora föllentésen, a minőt mostanában még a „Pesti Napló” atyáknak sem követett el.

A Budapesten irt bécsi levél „jól értesült körökből” hirli, hogy Taafé gróf alkudozásai, a „birodalmi párt” alakulásának kísérletei solid összefüggésben vannak Magyarországi politikai viszonyaival. E szerint az udvari párt már legközelebb elérkezettnek látja az időt, az osztrák választásoknál tett győzelmei következtében, az ókonzervatív politika fölélesztésére Magyarországon, a mely föltétel és utógondolat nélkül fog kezdet az osztr. feudális clericalis áramlattal.

Hanem hát — véli a jól értesült forrás — belátták azt, hogy a voltaképeni ókonzervatív párt Magyarországon még fellette gyöngye, hogy átvegye kormányt s hidat verjen alkotmányos és parlamentarisan uton az abszolutizmushoz; ezért mégis csak Andrásyhoz és Tiszához folyamodtak.

Andrásy a tervnek megnyerték.

Örült szegény feje, hogy külügyminiszteri állásában megmaradhatott, Tisza pedig rabja a hatalomnak s az egész dolog odiuma ugy is az ő nyaka közé zudul, annál fogva két feltételben egyeztet meg. Két feltételben lett megállapítva Andrásynak és Tiszának megmarasztalása és

TÁRCA.

A „székely” név.*

A kik a székelyek telepítvény voltát elfogadták, nem nyugodtak meg abban, hogy a székely név lehet ép oly eredeti nemzeti név, mint a hun vagy kun, gépid, kezdi, bolgár, besenyő, magyar, német, lengyel stb., hanem a székelyeknek Erdély keleti határán teljesített honvédelmi missziójából elvonva, s úgy a hogy indokolta, felállították a tant, hogy „székely” annyit mint: „határ-őr.”

Fennebb kimutattam, hogy a székelyek határ őr voltáról szóló tant először Timon állította fel; Pray, Schlözer, Benigni, Schuller stb. elterjesztették, Hunfalvi nyelvészeteile, kimagyarázta megkísérelte, nem látván bé, hogy e név magyarázat ép oly alaptalan, mint Engel „szökélye”, Fejér György „szék-öre”, vagy a mily alaptalan Horn állítása, hogy „székely”, hun nyelven „népmaradványt” (reliquias) jelent.

Hunfalvi szerint a székely (szék-elv) név azt teszi: széken tuli, vagy székmegetti; mint az erdély (erdő-elv) szónak jelentése is: erdőn tuli, erdő megetti. „A kifejezés: székely — így ír Hunfalvi — valóban a német mark (mark graf) szónak felel meg, mit bánságnak nevezünk, nem mervén a magyarosabb és helyesebb székelyt alkalmazni.” — „Merte ám — úgy mond — a régi nyelv szokás (?), midőn a szónak értelme még világos vala, mert székelyek az ország nyugati határain is valának Soprony, Pozsony, Nyitra vármegyékben.

Jelenen Sopronban a Vág helységbeli székelyek (Siculi de Wagh) tűnnek elő, Árpás mellett, mely fészke vala a besenyőknek (?); a nagyszombati apácák földje egy nagy erdőig ért a székelyek felé stb. pedig a nyugati székelyek valóság szerint besenyőn valának.

* Mutatvány dr. Nagy Jánosnak „A székelyek Scythia-hun eredetűsége és az ellenvélemények” című művéből.

támogatása a kamarilla által: az egyik a sajtó megszorítása, a másik a megyék végleges megsemmisítése a kinevezési rendszer behozatalával.

A kormányparti lapok s azok között az „Ellenőr” sietett is mindjárt „illetékes helyről” vett értesülés után az egész hirt koholmányoknak nevezni. Kár volt. Minden józan eszű ember, a ki a politikai élettel csak kissé ismerős is, meg tudja tenni a különbséget az osztrák feudális-clericalis irány s a magyar kormány eddigi magartartása közt. Az egész szélnek éresztett kacsa nem egyéb az újságíró kétségbeesett fantáziájánál. Tárgy hiányában szükség volt ismét olyas valamire, a mi a nemzet szívét eltöltse keserűséggel, epéjét bosszúsággal kormányával szemben. Kár volt tehát a cáfolgatással fárasztani magát a sajtóknak.

Hanem a mi ebből ránk nézve örvendetes tanúsággal szolgál, azt mi sem mulasztjuk el följegyezni.

Értjük a sajtó megszorításától való rettenetes félelmüket.

Csakhogy valahára már félni kezdenek attól, a mi büntetés gyanánt követi a bünt. Ez a félelem, kimondjuk keréken, nem alaptalan és legkevésbé indokolatlan. Ha az ellenzék sajtó a sajtószabadság köpenyge alatt ki nem rug a hámból, ha a sajtó moralját tiszteletben tartotta volna avagy csak egyszer is politikai kérdéseknél a nagyon tisztelt ellenzék: most nem kellene attól félni, hogy a sajtó szabadság korlátoztatni fog. A hazafiság leple alatt az ellenzék terjesztette a leghazafiatlanabb elveket, meghajolt államellenes nézeteknek akárhányszor, ha ezzel a kormánynak vált árthatni. Szegyenköre állította a nemzeti érnét, a magyar nemzeti becsületet, kárörvendett a külföldi sajtó becsúrléseim, melyekkel a magyar nép épen az ők agitatiojuk folytán közelebről illetve volt. Nem törődött a társadalmi morál törvényeivel; előtte csak egy szükséges dolog lebegett:

A székely nem jelent tehát külön népfajt, hanem határozót, ki bármilyen eredetű is lehetett.

Igy adja elő Hunfalvi a székely névről nézetét.

E szó származtatás és értelmezés azonban sehogy sem állja ki a kritikát. Lényeges hibája első sorban, hogy az „elv” képző nyelvtörténetünk nem ismeri, s ily alakban, mint a nagy tudományú író leírja (szék-elv) soha soha elő nem fordul.

Erdély (nem—erdely) nevét, mely latinul Altrasilvani, és Transylvániának iratik, Kézai krónikája: Erdevelu, Mark: Erdeelw, a pozsonyi krónika: Erdevevu, a budai: Erdeel, és végre Turóci: Erdewelwe alakjában közlik ugyan, de legalább is vitás, vajjon az: Erdőelvnek vagy Erdőelvnek olvasandó.

S elismerve annak lehetőségét, hogy Hunfalvi olvasása e kérdésben helyes: vajjon ez egyetlen adatból lehet-e s szabad-e azt következtetni, hogy a székely név a székely, székentuli alakra visszavihető volna.

Én ezt lehetségesnek, s indokoltak nem tartom. Csodálatos, mily különösen igazolja sokszor a véletlen ama közmondást; magna ingania conveniunt. Hunfalvi merész állítása épp azon az uton indult s épp annyi alappal is bír, mint egykor Dankowszki állítása, midőn a szlávok tót elnevezését, Hunfalvi ötletét megelőzve, — a szlávoknak a magyarok mellett valamely „ton-tul” való lakásából magyarázta ki.

Feltéve azonban hogy mégis elfogadtatik Gunfalvinak, mint nyelvtudományi tekintélynek, állítása az „Erdő-elv” — erdőntuli, s a „szék-elv” — székentuli jelentésre nézve még akkor is fennmarad az a további kérdés, hogy a „székely” szóban mi teszi azt, hogy: őr és épen határ-őr?! Avagy a mi valamin tul van, az egyébként nem lehet mint: őr, határ-őr? És ha a székely név jelentése annyi, mint határ-őr, akkor minő jelentésű a felhozott hasonlat (?) alapján az Erdély név (?) Ebben is valami előre tolt őr rejlik talán? Hiszen akko-

szidni és megbuktatni a kormányt. S ha ezt nemzete, becsülete árán érheti vala el: ezzel sem törődött semmit.

Most a következmények előtt maga is megdöbben. Látja, hogy messze haladtak a gyönyörűséges téren s belátja, hogy az állapot már-már tarthatatlanná vált. Tudja, hogy a kormány magának a sajtószabadságnak biztosítása érdekében tenni fog valahára valamit. Eszközökhöz fog nyulni, melyek a sajtómorált az efféle tulkapások ellenében megvédelmezzék. Ezért ijedt meg az ellenzék oly nagyon s ezért költ maga előre is rémhíreket, hogy a netalán bekövetkező intézkedések készületlenül ne kapják a közönséget.

Ez a legujabb taktika, mondhatjuk, igen elmésen van kidolgozva, csakhogy nagyon is meglátszik rajtak az erőlködés. Részünkörül várjuk a kormánynak ilyenforma intézkedését, mert a valódi sajtószabadságot szeretnők megvédelmeztetni minden áron.

A mi a megyei rendszer eltörlését, illetőleg a választások megszüntetését illeti, még vissza fogunk rá térni. Egyelőre csak annyit akarunk megjegyezni, hogy ezt legkevésbé Tisza Kálmán akarja, ki az autonómiának mindig híve volt. S ha mégis megtörténik, az a többség akarata lesz, mely előtt kénytelen lesz Tisza Kálmán is meghajolni.

A. M.

A novibazári szandák megszállását illetőleg azt jelenti a „Deutsche Zeitung” hogy a főpontokban egyetértés jött létre Huszini pasa és az osztrák-magyar meghatalmazottak közt. A csapatok elszállásolása képezi a legnagyobb nehézséget. Minthogy a Korán nem enged meg, hogy muzulmán asszonyok keresztényekkel egy földön alatt lakjanak, abban állapotok meg, hogy az osztrák magyar csapatok részére külön házakat fognak bérelni esetleg barákokat építeni. Azt hiszik, hogy augusztus közepéig befejezi

per analogiam, a hely, hüvely, pehely, gerely, kehely, zsidely, pendely, tengely, stb. szavakban melyek a székely szóval összehasonlításra ugy alak mint hangtani tekintetben még alkalmasabbak, mint a Hunfalvi által felvett Erdély: mind az elv képző, valamin tul valót s valami „ör” jelentését kereshetnének.

De megcáfolja Hunfalvi szó értelmezését az is, hogy a magyar nyelvnek azon korában, — mikorra ő a székelyek állítólagos telepítését helyezi — őrségi egy tagu „ör” szava már megvolt: sőt bátran mondhatni, hogy „ut” és „határ-őr” jelentéssel csakis e szava volt meg. Mert hiszen épp Szent László III-ik végzeménye második fejezetében említés van örökről, „qui dicuntur Ewrek.” Lám, a Hunfalvi által emlegetett „régí nyelvzókás” e helyen sem „merte” a székely nevet használni, már pedig nem látom át, miért ne használta volna a végzemény szerkesztője az örök megjelölésére a „székely” nevet, ha t. i. a székely név jelentése valósággal annyi volna, mint! őr, határ-őr.

Nem kevésbé téves Hunfalvi azon további állítása is, mit, a „régí nyelvzókás”-ra hivatkozva bizonyítékul hozott fel tévnyezete mellett. Mintha a Vág helységbeli székelyek ily határ-őrök és pedig besenyő eredetűek lettek volna. E tévnyezet megálapító azonban Fejér György és Jernei voltak.

A valószerű IV-ik Béla által által Erdélyből az anya Székelyföldről kitelepített Vág-vidéki székely telep emléket ugyanik két oklevéllyel adatban bírjuk: mindkettő IV-ik Béla korából maradt fenn. Egyik a nagyszombati apácák részére 1248. adományozott birtok 1249. beli határleírása, melynek a székelyekre vonatkozó része így hangzik: „Prima meta incipit . . . inde per rium tendit ad magnam Syluam (Fehérhegység) versus Siculus: et ibi sunt tresmetre versus occidentem. Una meta pertinet ad villam S. secunda ad villam Baralach tertia meta pertinet ad Siculus.”

(Vége köv.)